

BESLUT

2017-04-03

Dnr: 16/02447

SAKEN

Monalisa story, SVT2, 2016-09-15, dokumentärfilm om en före detta drogmissbrukares liv; fråga om saklighet och respekt för privatlivet

BESLUT

Programmet frias. Granskningsnämnden anser att det inte strider mot kravet på saklighet eller bestämmelsen om respekt för privatlivet.

PROGRAMMET

Programmet var en dokumentärfilm om den före detta drogmissbrukaren Monalisa. Dokumentären var inspelad under åtta års tid och skildrade bland annat Monalisas missbruk, familj och relationer. Monalisa berättade i dokumentären bland annat om sina erfarenheter av att ha vuxit upp i en fosterfamilj och i vissa sekvenser pratade hon om sin bakgrund och sina biologiska föräldrar.

I dokumentärens inledande sekvens sa Monalisa bland annat följande.

Jag föddes ju påtänd. Jag var abstinert på amfetamin för min mamma knarkade hela tiden jag låg i magen. Så första månaderna fick jag ligga kvar på neonatalavdelningen och få amfetamin i en kuvös för att överleva över huvud taget. Det jag skulle säga till min biologiska mamma är nog: Varför?

Senare i dokumentären sa Monalisa bland annat följande.

Jag föddes som jag skulle i nionde månaden. Jag vägde bara 1 173 gram så jag var jätteliten. Alla som har tagit amfetamin vet om att tar man en riktigt bra panna så blir man lite rödflammig i huden och jag föddes bokstavligen rödflammig. Jag var rödflammig över hela huden. Och så hamnade jag på [...] barnhem. Efter att ha läst journalerna därifrån så har jag kunnat förstå nu varför jag har så svårt för att gråta, eftersom redan då så började jag gråta utan att skrika. Det bara kom någon liten tår i ögat som bara rann men jag skrek aldrig för jag förväntade mig aldrig att någon skulle komma och hämta mig. Men så började mina fosterföräldrar, mina föräldrar som jag kallar dem, [namn på Monalisas fostermamma] och [namn på Monalisas

fosterpappa], de började åka till barnhemmet eftersom [namn på Monalisas fostermamma] inte kunde få barn.

Ännu lite senare i dokumentären berättade Monalisa om sin tonårstid och sa bland annat följande.

Jag var en väldigt splittrad tonåring. Jag visste inte var jag hörde hemma riktigt och jag visste inte vem jag var. Jag visste inte varför bryr inte mina biologiska föräldrar sig om mig? Varför knarkar de, varför är det så spännande? Varför tar mina fosterföräldrar hand om mig, varför gör de allt för mig? Varför är det soc som bestämmer över mig egentligen? När jag tog knark första gången var det precis som om jag hittade hem. Det var det som jag hade sökt hela mitt liv och undrat vad det var som fattades i min kropp. Så, för mig tror jag att det var ett omedvetet sug efter någonting som jag hade när jag var liten.

I en sekvens i slutet av dokumentären ringde Monalisa sin biologiska mor och Monalisas pojkvän kommenterade därefter samtalet. Bland annat följande sades under sekvensen.

(Monalisa) – Många säger att man inte kan komma ihåg det här med att man är född missbrukare. Men jag tror ändå det har satt ett stort ärr på något sätt i mig. Man har så mycket medfött från sina gener som man aldrig kan få reda på om man inte får lära känna de man kommer ifrån. [Textat tal] (Monalisa) – Hej, mamma! Hur är det? (Monalisas biologiska mor) – Jo tack. Själv, då? Håller du på med...? (Monalisa) – Ingenting, bara metadon. (Monalisas biologiska mor) – Jag är här, som sagt. (Monalisas pojkvän) – Nu när jag såg hur du förändras när du pratar med henne så tror jag att det är jättebra att du träffar henne och jag tror inte alls att du vill lägga henne bakom dig. Jag är glad att du får träffa henne. (Monalisa) – Mm. Det blir kul. (Monalisas pojkvän) – Mm.

Följande text visades därefter i bild: ”Monalisa mötte sin biologiska mor – Hon ville inte bli filmad”. I nästa sekvens pratade Monalisa och Monalisas pojkvän om Monalisas möte med sin biologiska mor och sa bland annat följande.

(Monalisa) – Jag tror hon älskar mig egentligen. Men jag tror hon har för mycket skuldkänslor över huvud taget jämte sig själv och lever för mycket i lögn mot sig själv för att över huvud taget kunna ge, ge mig det. Så jag tycker inte ens synd om henne som jag har gjort någon gång innan för länge sedan. Jag tycker inte om henne, jag tycker inte illa om henne. Hon bara är där. Hon har fött mig. Det är jag tacksam för, att jag lever. (Monalisas pojkvän) – Mm. (Monalisa) – Bekräftelse vill jag ha av [namn på Monalisas fostermamma] i sådana fall, för det är mer det som är min mamma. Det är hon som ger mig gränslös kärlek och finns där, alltså så som en mamma tycker jag ska vara.

ANMÄLAN

Anmälaren är Monalisas biologiska mor. Anmälaren anser på närmare anförda grunder att dokumentärfilmen innehåller en rad felaktigheter rörande bland annat Monalisas födelsevikt, om att anmälaren missbrukade droger då hon var gravid med Monalisa samt att Monalisa föddes med och behandlades för

abstinensbesvär. Anmälaren anför att hon uttryckligen bett om att förbli anonym i filmen utan att detta hörsammats och att dokumentärfilmen orsakat stor skada mot henne som person, mot Monalisas syskon och mot Monalisa själv.

PROGRAMFÖRETAGETS YTTRANDE

Sveriges Television (SVT) anser att programmet överensstämmer med kravet på saklighet och bestämmelsen om respekt för privatlivet och anför följande.

Syftet med att visa filmen var att öka förståelsen för den verklighet som människor i missbruk och hemlöshet lever i genom att få följa Monalisa på hennes resa.

Som framgår av filmens titel, *Monalisa story*, var filmen Monalisas egen berättelse om sin verklighet. Precis som när det gäller de flesta berättelser finns säkert flera olika upplevelser och sätt att se på samma händelser beroende på vilken person som berättar och uppgifterna varierar därmed utifrån individens tolkningsföretande.

Då Monalisa dessutom är en extern medverkande finns möjligheten att hon ska kunna berätta sin historia utan det strikta kravet på saklighet.

Under de över åtta år dokumentärfilmaren följde Monalisa gjordes återkommande djupintervjuer med henne då hon var nykter. Hennes berättelse om sin barndom varierade inte eller förändrades under denna tid. Den byggde på minnen och uppgifter hon fått från sociala myndigheter, vården och släktingar.

Under samma tidsperiod djupintervjuades även andra personer i Monalisas närhet som upplevt hela förloppet ur ett vuxenperspektiv och som hade klara minnesbilder av förklaringarna som gavs av myndigheter och vård i samband med fosterhemsplaceringen av Monalisa. Historierna berättades av oberoende personer och var i allt väsentligt desamma. De handlade om ett omhändertagande av ett mycket litet barn som sattes på barnhem och placerades i fosterhem och om hur detta beskrivits av bland annat myndighetspersoner, läkare, socialarbetare och släktingar. I berättelserna återkommer att orsakerna till omhändertagandet var att barnet for illa bland annat på grund av missbruk, att missbruken pågick både före och efter barnets födelse och att det lilla barnet behandlats för någon slags abstinens. Eftersom berättelserna i allt väsentligt varit samstämmiga och detaljerna i sig inte var avgörande i sammanhanget fanns ingen orsak att i detalj kontrollera exempelvis födelsevikt eller hur den abstinens som Monalisa och andra fått berättat för sig hanterats. SVT kan inte heller se att det anmälaren anför eller att de dokument som bifogats anmälan visar något annat.

SVT uppfattar Monalisas sätt att använda sin minnesbild av det hon läst i sociala myndigheters handlingar och av det hon fått berättat för sig under årens lopp som en del av hennes beskrivning av sin historia. De är inte att uppfatta som exakta faktauppgifter i den meningen utan ett sätt att möjliggöra en djupare förståelse av hennes upplevelse. De avgörande delarna i berättelsen, i det som är relevant i förhållande till anmälan, som omhändertagandet och fosterhemsplaceringen med mera, råder det inte olika uppfattningar om.

Monalisas biologiska mors identitet framkom inte i filmen. Filmaren har varit noggrann med att hon inte skulle kunna identifieras. Varken hennes förnamn, efternamn, bild eller bostadsort förekommer. Monalisa har vuxit upp med sina fosterföräldrar på annan ort än den biologiska modern. I filmen förekommer inte någon av de medverkandes efternamn men inte heller detta skulle kunnat koppla den biologiska modern till Monalisa eftersom de inte har samma efternamn.

I en sekvens i filmen ringde Monalisa upp sin biologiska mor på sin mobil. Sekvensen var mycket kort. Monalisas röst spelades in direkt vid filminspelningen medan den biologiska moderns röst hördes ur mobilen vid samma tillfälle. Ljudet ur mobilen var så pass dåligt att det bedömdes att rösten inte gick att identifiera och därför inte behövde förvrängas ytterligare.

Anmälaren fick en visningslänk till den 60 minuter långa tv-versionen av filmen i god tid innan den sändes i SVT. Hon fick även en dvd med 90-minutersversionen skickad till sig per post. Hon inkom inte med några synpunkter på filmen till SVT eller till filmbolaget. Under inspelningsprocessen tillfrågades anmälaren flera gånger om hon ville medverka vilket hon avböjde. Det respekterades också. I filmen framgår detta med en skylt.

Anmälaren har varit i löpande kontakt med regissör, producent, assisterande producent, co-producent och distributör under processen. Under dessa samtal har det varit klart att hon inte medverkade i filmen men att samtalet per telefon mellan henne och Monalisa fanns med. Anmälaren har inte motsatt sig detta. Samtliga inblandade har lagt sig vinn om att bemöta anmälaren väl.

ANMÄLARENS KOMMENTARER PÅ SVT:S YTTRANDE

Anmälaren har på utförliga grunder kommenterat SVT:s yttrande och anför sammanfattningsvis följande.

Anmälaren har blivit felaktigt anklagad för att vara barnmisshandlare av ett värnlöst litet barn. Uppgifterna rörande att anmälaren skulle varit amfetaminmissbrukare när hon var gravid med Monalisa, att Monalisa fötts för tidigt, fått neonatalvård och amfetamin för att överleva handlar om hörsägen. Monalisa vägde 2 640 gram när hon föddes och hade toppbetyg på allt, förutom

sin hudfärg, på den så kallade Apgarskalan. Det lägre betyget gällande hudfärgen kan förklaras av att anmälaren rökte cigaretter under graviditeten. Den vikt som Monalisa uppges ha vägt vid födseln varierar mellan olika versioner av dokumentären. I vissa versioner framkommer det att Monalisa vägde 1 440 gram vid födseln och föddes för tidigt. I SVT-versionen säger Monalisa att hon vägde 1 173 gram och i stället för prematur född så var hon nu helt plötsligt fullt gången men ändå tvungen att ligga i kuvös och få amfetamin i sex månader. Anmälaren ställer sig frågan hur många versioner dokumentärfilmen finns i då uppgifter och hur anmälaren framställs varierar mellan olika versioner.

Även versionen av dokumentären som tillhandahölls på SVT Play måste ingå i granskningen då SVT ligger bakom spridningen av den. SVT Play-versionen var längre och innehöll särskilda inslag som involverade anmälaren och som visades utan hennes medgivande.

Det gick att identifiera anmälaren i dokumentärfilmen eftersom hon framträdde med sin egen röst i ett mobiltelefonsamtal. Det fanns ett avtal på att anmälares röst skulle dubbas i dokumentären men detta avtal bröts utan hennes vetskap och eftersom anmälaren har en ovanlig dialekt kunde hon därför identifieras. Anmälaren bor i en liten stad, är mycket aktiv i föreningslivet och känner alla. Det faktum att hon och Monalisa har olika efternamn försvårar inte möjligheten att identifiera anmälaren i dokumentären. Anmälaren är också mycket lik Monalisa vilket ytterligare möjliggör identifieringen.

Anmälaren blev avhyst av dokumentärens ansvariga utgivare när anmälaren begärde att få se dokumentärfilmen innan den visades offentligt. Anmälaren ringde då andra medarbetare på produktionsbolaget och till Monalisa för att till sist efter mycket tjat få en 45 minuter lång version av filmen skickad till sin e-post i april år 2016. Denna version var helt utan inslag med attacker mot anmälaren. Första gången anmälaren fick höra vilka anklagelser mot henne som dokumentärfilmen innehöll var i ett intervjuinslag i TV4.

TILLÄGGSYTTRANDE FRÅN SVT

SVT vidhåller det som anförts i programföretagets första yttrande och tillägger i huvudsak följande med anledning av anmälares kommentarer.

SVT anser att Monalisas berättelse stämmer väl överens med programföretagets uppdrag att det ska råda en vid yttrandefrihet i SVT. Individens yttrandefrihet och det lägre kravet på opartiskhet och saklighet för externa medverkanden ger möjligheten till att en människa kan berätta sin historia i SVT, även då den är berättad ur den enskildes perspektiv. Dokumentären beskriver ett viktigt samhällsproblem utifrån ett människooode och skapar förståelse för livsvillkor som sällan skildras. Detta har gjorts utan att det inkräktats på anmälares

personliga integritet eftersom denne inte kunde identifieras av en vidare krets än möjligen av dem som redan kände till förhållandena, i enlighet med kravet om respekt för enskilds privatliv i sändningstillståndet.

Anmälares uppgift om flera olika versioner av filmen och olika namn på filmen

Det finns enbart två versioner av filmen *Monalisa story*, en tv-version om 59 minuter och en bioversion om 90 minuter. Bioversionen är densamma som mastern, det vill säga den originalversion som tv-versionen på 59 minuter är gjord av. Titeln på dessa två versioner är densamma.

Anmälares uppgift att hon lovats att hennes röst skulle dubbas

Filmaren var tydlig med anmälares att hennes röst hörs kort i ett mobiltelefonsamtal i filmen och det pratades aldrig om att anmälares röst skulle dubbas. Någon överenskommelse om att anmälares skulle godkänna filmen innan den visades fanns inte heller.

Anmälares uppgifter om att hon identifieras genom röst och dialekt och huvudpersonens utseende

SVT skrev i det första yttrandet att det inte hade gjorts någon förvrängning av anmälares röst som hördes i ett mobiltelefonsamtal i filmen på grund av att ljudet bedömdes vara så dåligt att anmälares inte kunde identifieras. SVT vill förtydliga att ljudet i upptagningen hade förvrängts ytterligare för att säkerställa att anmälares inte skulle kunna identifieras. Anmälares hördes dessutom enbart säga ett fåtal ord i tv-versionen av filmen som är föremål för prövning. I den längre versionen av filmen, där rösten också var förvrängd, hördes några ord till men inte heller i den versionen framkommer någon tydlig dialekt. SVT vill också framhålla att det inte finns några likheter mellan anmälares och huvudpersonen som skulle kunna sammankoppla personerna för en vidare krets.

Anmälares beskrivning av kontakterna under filmning och inför publicering

Filmaren och huvudpersonen har under flera år försökt att få anmälares delaktig i filmen, genom att ge henne möjlighet att berätta sin version av händelserna. Anmälares har dock avböjt eller inte svarat på dessa frågor.

Angående anmälares uppgifter om möjligheten att få se filmen och tv-versionen innan sändning och publicering följer här en sammanfattning av kontakter med anmälares rörande detta.

- Anmälares bjöds in till förhandspremiär 15 mars år 2016 men avböjde.
- Filmerna hade offentlig premiär på några utvalda biografier 25 mars år 2016. Anmälares erbjöds fribiljetter till valfri biograf där filmerna visades.
- Anmälares meddelades ett flertal gånger per telefon och mejl att hon skulle få en dvd med filmerna när de var tryckta. Dvd:erna var klara och upptryckta i slutet på augusti och en dvd-kopia av filmerna postades omgående till anmälares.

- Anmälaren fick tv-versionen av filmen den 28 april år 2016.

Efter det att tv-versionen sänts till anmälaren har anmälaren talat flera gånger med huvudpersonen i filmen och inte haft några invändningar mot att filmen skulle sändas. Anmälaren har inte heller framfört några invändningar eller önskemål om ändringar till filmaren eller SVT.

ANMÄLARENS KOMMENTARER PÅ SVT:S TILLÄGGSYTTRANDE

Anmälaren har på utförliga grunder kommenterat SVT:s tilläggsyttrande och anför sammanfattningsvis följande.

Enligt en muntlig överenskommelse med filmens regissör så skulle anmälares röst bli dubbad och enligt anmälares uppfattning har hennes röst bedömts vara så allmän och kvaliteten på mobiltelefonsamtalet där hennes röst framkommer så dålig att någon dubbnings ej gjordes. Beslutet att inte dubba anmälares röst togs utan anmälares godkännande vilket åsamkat henne stor skada. Löften om god ton och skydd mot enskild och resten av huvudpersonens liv har inte uppfyllts. Även sjukvården misskrediteras genom att det i dokumentären insinueras att Monalisa medicinerades med amfetamin som nyfödd. Denna form av behandling genomförs inte. SVT:s sensationslystnad och brist på etiska beslut utan hänsyn till vare sig sanning eller skydd av enskild integritet kan inte döljas av att SVT tillhandahåller en allmännyttig tjänst.

SVT:S ANDRA TILLÄGGSYTTRANDE

SVT vidhåller det som anförts i programföretagets tidigare yttranden och tillägger i huvudsak följande med anledning av anmälares kommentarer.

Filmen *Monalisa story* har givits sin titel för att markera att det är en specifik kvinnas berättelse och hennes syn på sitt liv. Handlingen som utspelar sig under åtta år kretsar kring Monalisas många och trängna försök att komma ur sitt missbruk och om en kärlekshistoria mellan Monalisa och Fredrik. Filmen är ett unikt dokument i ett viktigt ämne som sällan kommer till belysning och som därför har ett stort allmänt intresse. Filmens syfte var att låta Monalisa beskriva och berätta om sina erfarenheter och den presenterades inte som ett journalistiskt granskande dokument. Syftet var också att genom den personliga berättelsen skapa förståelse för svårigheter och erfarenheter som en stor del av publiken inte är bekant med. Det finns också skäl till att skildringar av personer i så utsatta situationer sällan görs. Det är mycket svårt. I detta fall är dock filmens förutsättningar och dess dokumentära konstnärliga hantverk en klar styrka. Den är gjord under mycket lång tid och researchen har gjorts grundligt. Berörda har kontaktats och givits möjlighet att berätta sin version av saken och att under hand inkomma med sakuppgifter och kompletteringar. Släktingar, vänner,

vårdpersonal, forskare och sakkunniga har tackat ja till att medverka till filmen på detta sätt. Detta gäller dock inte för anmälaren, som har kontaktats både av filmare och av Monalisa själv för att bidra med sin syn på vad som hänt, bistå med sakuppgifter och, om hon önskat, medverka i filmen. Anmälaren har konsekvent avböjt under hela inspelningstiden. Anmälaren har inte heller efter det att hon i god tid innan publicering fått ta del av film och tv-version hört av sig till vare sig SVT, ansvarig utgivare eller filmens producent.

Saklighet

Sakligheten i filmen har kontrollerats noggrant trots att anmälaren inte velat berätta sin syn på saken eller bidra med uppgifter. SVT och filmens producent har inte haft anledning att ifrågasätta den dokumentation och de samstämmiga vittnesmål som funnits. SVT och filmens producent och regissör har varit i god tro i samband med publiceringen. Precis som anmälaren skriver har huvudpersonen bland annat återgivit det som berättats för henne, även sådant som anmälaren själv berättat vid några tillfällen då de haft kontakt. I samband med att filmen spelades in har producenten varit närvarande när huvudpersonen bett anmälaren berätta hur det var när hon var liten och klargöra vad som hände. Anmälaren ville dock inte tala med sin dotter eller med filmaren om detta.

Den research som gjordes under produktionsprocessen av tillgängliga offentliga dokument, såsom domar med noteringar om missbruk och motstridiga uttalanden, visade en mycket komplex bild. Uppgifter från sjukhuspersonal som arbetade på den tiden har visat att kunskap och rutiner angående droger var mycket begränsade. Detta sammanvägt med olika källor som samstämmigt beskrivit omständigheterna innebär att filmaren hade rimlig grund för bedömningen att berättelsen varit riktig i det som varit avgörande. De nu aktuella ifrågasatta uppgifterna var också en mycket liten del av berättelsen och var inte avgörande i sammanhanget.

SVT noterar att den journal som anmälaren nu bifogat innehåller en annan viktuppgift än den som framförs av den medverkande i filmen. Anmälaren har haft alla möjligheter att framföra detta innan sändning och i samband med repris, vilket inte har gjorts. Då det enligt nämndens praxis ställs lägre krav på saklighet när det gäller uppgifter som framförs av externt medverkande, och att allt har gjorts för att möjliggöra för anmälaren att bidra med uppgiften för att detta skulle kunnat ändras, anser SVT att det inte kan anses vara en så allvarlig brist att det strider mot kravet på saklighet.

När det gäller övriga invändningar från anmälaren beträffande sakligheten kan SVT konstatera att ord står mot ord om vad som har hänt. När det gäller de tidigare ofullständiga journalhandlingar som anmälaren bifogat till prövningen, där det står skrivet att barnet föddes prematurt, kan SVT inte se att uppgiften är avgörande då detta inte sades i filmen.

Under den research som gjordes var det inte möjligt att få fram journaler från de arkiv där journalerna från den nu stängda barnkliniken kunde finnas. Enligt arkivpersonal har arkiveringen varit ofullständig. SVT anser att rimliga efterforskningar har gjorts.

Enskilds privatliv

Enligt SVT har rimliga åtgärder vidtagits för att anmälaren inte skulle kunna identifieras av en vidare krets än de som redan kände till förhållandena. Anmälarens röst var förvrängd i den korta sekvens med mobilsamtalet där huvudpersonen talade med anmälaren och hennes dialekt framträdde inte. Vidare förekom varken anmälarens namn, bild eller andra identifierande uppgifter. Även om huvudpersonen och anmälaren inte har samma efternamn togs bådas efternamn bort i filmen för att ingen identifikation skulle kunna ske. Om någon nära anhörig eller någon i anmälarens närmaste krets, som inte känt till förhållandena, ändå hade identifierat henne måste denna krets anses mycket begränsad och enligt SVT får det allmänna intresset att ta del av den verklighet filmen skildrar och huvudpersonens egna erfarenheter anses överväga. SVT anser även att hänsyn bör tas till att anmälaren haft alla möjligheter att framföra detta innan publicering och att varken filmaren eller SVT haft anledning att tro att hon hade några invändningar.

Mot bakgrund av allmänintresset och att de åtgärder som redovisats ovan hade vidtagits vid publicering, anser SVT att det eventuella intrånget var mycket begränsat och inte strider mot bestämmelsen.

Anmälaren har inte varit i kontakt med SVT:s ansvarige utgivare så som anmälaren hävdar.

ANMÄLARENS KOMMENTARER PÅ SVT:S ANDRA TILLÄGGSYTTRANDE

Anmälaren vidhåller det hon anfört tidigare och har på utförliga grunder kommenterat SVT:s andra tilläggsyttrande och anför sammanfattningsvis följande.

SVT skriver att en bedömning gjordes, utan att höra av sig till eller fråga anmälaren, att anmälarens röst inte behövde ändras på grund av att den var för vanlig och eftersom spridning var ringa. Därmed har ansvarig utgivare brutit mot den överenskommelse som fanns att anmälarens röst skulle förvrängas. Anmälaren har en mycket speciell brytning, ett speciellt röstläge och en dialektblandning.

Det faktum att Monalisa har ett annat efternamn än anmälaren, vilket är fallet med många fosterhemsplacerade barn, gör inte identifieringen av anmälaren omöjlig.

Att anmälarens deltagande skulle vara av allmänt intresse kan anmälaren förstå ur filmens perspektiv men inte ur anmälarens perspektiv.

Anmälaren blev erbjuden att lägga till sin sida av Monalisas liv och lidande vilket inte betydde att anmälaren fick ta del av sändningsmaterialet och den färdiga filmen innan den hade premiär. Det innebar bara att anmälaren utan vetskap om slutprodukten och dess innehåll skulle fått medverka med sitt tyckande utan att veta vad filmen gick ut på och hur den såg ut. Alla försök från filmskaparna att få anmälaren att godkänna en större medverkan i filmen avvisades på grund av att materialet inte visades för anmälaren före offentliga visningar. Eftersom anmälaren inte ville medverka i filmen så tackade hon nej till att tycka eller säga någonting som helst mer än samtalet vid det besök som skildrades i filmen.

Att filmen är ett journalistiskt granskande dokument är uppenbart och utgivaren har medvetet brutit mot allt vad god tro anbelangar. Vad SVT:s goda tro i denna kontext innebär är att eftersom filmen redan hade visats i så många sammanhang besvärade sig SVT inte med en faktakontroll.

AKTUELLA BESTÄMMELSER

SVT ska utöva sändningsrätten sakligt och med beaktande av att en vidsträckt yttrande- och informationsfrihet ska råda i televisionen (13 § i sändningstillståndet). Kravet på saklighet tillämpas enligt granskningsnämndens praxis i princip fullt ut på programledare, reportrar och andra som genom sin ställning i ett program kan uppfattas som företrädare för programföretaget. Med hänsyn till den vidsträckta yttrandefriheten kan kraven ställas lägre i fråga om intervjuade, debattdeltagare och andra så kallade tillfälliga medverkande.

SVT ska respektera den enskildes privatliv i programverksamheten om inte ett oavvisligt allmänt intresse kräver annat (15 § i sändningstillståndet). Nämnden får pröva en fråga om intrång i privatlivet endast om den person som berörs skriftligen medger det.

GRANSKNINGSNÄMNDENS BEDÖMNING

Granskningsnämnden prövar om innehållet i sända program följer de regler och villkor som gäller för sändningarna. För beställ-tv-tjänsten SVT Play gäller inte kravet på saklighet eller bestämmelsen om respekt för privatlivet. Det ingår inte heller i nämndens uppgift att pröva omständigheterna kring tillkomsten av ett program eller inslag. Anmälarens kritik i dessa delar lämnas därför utan åtgärd.

Delar av anmälarens kritik är riktad mot argument och påståenden som SVT fört fram i sina yttranden. Nämndens bedömning begränsas till de förhållanden som skildrades i programmet och de uppgifter som lämnades där.

SVT har anfört att anmälarens röst, som hördes i ett mobiltelefonsamtal, var förvrängd. Anmälaren har dock uppgett att hon har identifierats genom mobiltelefonsamtalet i kombination med sitt släktskap med Monalisa samt de uppgifter som lämnades om henne. Nämnden saknar anledning att ifrågasätta riktigheten i detta. I programmet lämnades uppgifter som utgjorde personliga skildringar som var utlämnande. Det sades bland annat att Monalisas biologiska mamma missbrukat när hon var gravid med Monalisa samt att Monalisa medicinerades för abstinensbesvär som nyfödd. Nämnden anser att dessa uppgifter utgjorde ett intrång i anmälarens privatliv men att intrånget var motiverat med hänsyn till allmänintresset att förmedla berättelser om och konkretisera den problematik som programmet behandlade. Nämnden anser därför att programmet inte strider mot bestämmelsen om respekt för privatlivet.

Programmet byggde på den tillfälligt medverkande Monalisas egen berättelse om sitt liv utifrån hennes minnen samt uppgifter hon fått från andra. Det förhållandet att hon inom ramen för sin personliga berättelse förde fram olika påståenden, medför enligt nämndens bedömning inte att SVT har åsidosatt kravet på saktlighet. Nämnden anser mot denna bakgrund att programmet inte strider mot detta krav. Nämnden kan vidare inte finna att vad anmälaren i övrigt anfört medför att programmet strider mot de bestämmelser som gäller för sändningarna.

Detta beslut har fattats av Kristina Ståhl, Jan Holmberg, Clas Barkman och Berivan Yildiz efter föredragning av Gustav Aspengren.

På granskningsnämndens vägnar

Kristina Ståhl

Gustav Aspengren